

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetско ljudstvo.

Izhaja vsak petek.

List velja za celo leto 2 gl. 80 kr., za pol leta
1 gl. 40 kr. — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravništvo lista je v „Národní tis-
karni“ v Tavčerjevi hiši „Hotel Europa.“

„Slovenski Tednik“

velja za celo leto . . . 2 gl. 80 kr.
„ „ pol leta . . . 1 „ 40 kr.
„ „ četrt leta . . . — „ 70 kr.

Denašnji list pošljemo še vsem dose-
danjim naročnikom, prihodnjo številko pa
samo onim, ki so plačali novo naročnino.
Prosimo tedaj vse č. g. naročnike, naj še
tekom tega tedna naročenje ponové. Že-
limo pak vsem veselo novo leto!

Opravništvo „Slov. Tednika“.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

(6. seja.) Deželni glavar dr. vitez Kal-
tenegger se spominja na naglo umrlega po-
slanca Korena. Pravi, da je bil poslanec od
leta 1861 brez prestanka, da je bilo njegovo
delovanje, akoravno mirno, vendar uspešno.
Tudi za kmetijstvo ima umrli kot načelnik
podružnice kmetijske družbe v Planini velike
zasluge. Na povabilo deželnega glavarja, iz-
razijo vsi poslanci svoje žalovanje s tem, da
vstanejo.

Filozofično društvo dunajske univerze
prosi podpore.

Sekundarji ljubljanske bolnišnice prosijo
po dr. Razlagu izročeni prošnji, da se jim
poviša plača, ali pa dá draginska priklada.

Deželni tajnik Kreč prosi personalne prikla-
de. Vse te prošnje se izročijo finančnemu odseku.

Dr. Poklukar izroči prošnjo prebivalcev
močvirja na desnem bregu Ljubljance, naj
bi se od 60.000 gold., ki so še za sušenje

močvirja namenjeni, tudi za desni breg Ljub-
ljanice kaj porabilo. (Izroči se gospodarskemu
odseku.)

Poslanec dekan Kramar izroči prošnjo
občine Stara Loka za podporo, da bi se na-
pravila dovozna cesta k železniški postaji Loka.

Dr. Poklukar in drugovi predlaga, naj
sl. zbornica sklene, da je jako nujna potreba,
da se izpeljejo železniške črte Loka-Trst in
Ljubljana-Karlovec.

Poslanec Braune in tovariši interpelujejo
deželni odbor, kaj je storil za popravo ceste
iz Ljubljane na Velike Lašče, Kočevje in
Hrvatsko.

Deželni glavar odgovarja, da je deželni
odbor uže sklenil, da ima deželni inženér
cesto pregledati in deželnemu odboru nemu-
doma staviti nasvete.

Poslanec dr. pl. Zavínšek stavi predlog,
naj bi se glede na to, da zopet živinska
kuga preti, uživanje soli pa je za zdravje
živine jako koristno, izrekla prošnja na c. k.
vlado, da kakor hitro mogoče, predloži držav-
nemu zboru postavo, da se cena soli zmanjša.

Poslanec dr. pl. Zavínšek in več družih
poslancev interpelujejo vlado, ali bi hotla
preiskavati, ali bi ne bilo koristno, da bi se
napravilo cesto iz Novega mesta v Metliko
čez Gorjanski hrib. Vladni zastopnik obljubi,
da bo odgovoril v eni prihodnjih sej.

Poslanec dr. Suppan poroča v imenu
finančnega odseka, o računskem sklepu za
l. 1872 zemljišno-odveznega zaklada in pro-
računa za l. 1874 in predlaga sledeče:

1. Računski sklep, tega zaklada za leto
1872 se odobrava.

2. Za zaklado deželnega doneska za leto 1874 naj se 20perc. doklada na direktne davke izvzemši doklado za vojaščino, potem 10perc. doklada na davek vžitnine od vina, vinskega sadnega mošta in od mesa pobira.

3. Deželnemu odboru se ukaže, da naj najvišje dovoljenje za pobiranje teh deželnih priklad po navadnem potu zadobi.

Poslanec Kramarič pravi, da nij pravično, da se samo vinorejcem in vinopivcem zmiraj nov davek naklada. On bi bil zato, da se tudi pivu, katerega po večjem gospoda pije, in žganju davek naloži. Končno nasvetuje, naj se deželnemu odboru naroči, naj skrbi za to, da se tudi pivu in žganju za namene tega zaklada davek naloži. Poslanec Zagorec in dr. Costa podpirata Kramaričev predlog, kateri se s predlogom finančnega odseka vred sprejme.

Poslanec Murnik poroča, da je finančni odsek njemu izročene računske sklepe kranjskega deželnega zaklada in njegovih podzakladov za leto 1872 in sicer: poročnišnega zaklada, najdenišnega zaklada, norišnega zaklada, zaklada posilne delalnice, bolnišnega zaklada, gledišnega zaklada in deželno-kulturnega zaklada v vsih postavkih glede dohodkov in stroškov primerjal z dotičnimi proračuni in za opravičene spoznal poedine prestopne proračunov, katerim so bile neizogibljive potrebnosti uzrok, ter predlaga, da se računski sklep kranjskega deželnega zaklada z končnim gotovim blagajničnem ostankom s 114.719 glđ. 4½ kr. odobri. Skupno premoženje, ki znaša konec leta 1872 1.421.615 glđ. 96½ kr., se jemlje na znanje.

„Deželni zbor skrbi, da se ohrani deželnih stanov domestikalno premoženje in druga deželna imovina, katera je po svojem začetku ali po svoji odmembi lastnina kranjske vojvodine, ter da se ohranijo zaloge in naprave, katere so se osnovali, ali se zakladajo iz stanovnih, ali deželnih novcev.“

Deželni odbor naj za to skrbi, da bode iz dolžnih pisem od dne 10. julija 1846 in od 15. oktobra 1848 k terjatvam prejšnjega deželno-stanovskega (domestikalnega) zaklada pripadajoči kapital v znesku 19.000 gold. st.

d. z vsemi od dne 1. maja 1853 zaostalimi in dalje tekočimi 4% obresti v premoženji kranjskega deželnega zaklada natanko razviden, zato se preklicuje dotični sklep sl. deželnega zbora od dne 2. marca 1863, kateri določuje, da bi omenjeni dolg odpisal in v gruntih bukvah uknjižil.

Vse te predloge zbornica brez ugovora odobri.

O napravi mosta čez Savo pri Radečah sklene dež. zbor sledečo postavbo:

§. 1. C. kr. kranjska deželna vlada je pooblaščenca, podjetnikom stavbe mostu čez Savo poleg Radeč pravico dati do pobiranja mostarine za rabo tega mostu na 50 let počenši od tega časa, ko se most izroči občenju po tarifi, ki je pretresovati med c. kr. dež. vlado in dež. odborom.

§. 2. Med temi 50 leti morajo podjetniki ali njikovi pravni nasledniki most vzdržavati v rednem stanu ter stroške vzdržavanja plačati.

§. 3. Po preteklih 50 letih so dolžni podjetniki ali njihovi pravni nasledniki most brezplačno in v dobrem stanu izročiti kranjski deželi.

§. 4. Zarad oprostjenja od mostarine na tem mostu veljajo vsakokratno obstoječi zakoni glede državnih mostov.

Deželnemu odboru se naroča, da dobode najvišjo potrditev.

O prošnji viteza Gutmannsthalu in družnikov naj deželni zaklad da podporo, da se postavi most čez Savo pri Radečah, poroča poslanec Murnik in predlaga sledeče:

1. Vitezu Ludoviku Gutmannsthalu in družnikom se dovoli iz deželnega zaklada podpora 6000 glđ. za stavbo mostu čez Savo pri Radečah.

2. Podvzetnikom se naroča, naj skrbé zato, da se bode končne ogledne komisije mogel udeležiti tudi deželni inženér.

3. Deželnemu odboru se naroča, da to podporo izplača takrat, kadar bode most na-rejen, pregledan in prometu odprt.

Poslanec dr. Costa nasvetuje le 4000 gl. podpore, kateri po njegovem mnenji zadosté.

Za njegov predlog govore grof Barbo, Zagorec in dr. Razlag; proti njemu in da bi

se 6000 gl. dovolilo, Dežman in poročevalec Murnik. Zbor pritrdi z enim glasom večine predlogu dr. Coste.

V imenu finančnega odseka poroča dr. Suppan o dotaciji za kmetijsko šolo na Kranjskem in nasvetuje:

1. Za nakup zemljišča za kmetijsko šolo na Dolenjskem se dovoljuje deželnemu odboru, da iz deželnega zaklada porabi 20.000 gld. in ako treba tudi več.

2. Napravite se dve štipendiji, vsaka po 400 gld. na leto na 3 leta iz deželnega zaklada za sinove kranjske dežele, da se izobrazijo na kaki višji kmetijski šoli, in se zavežejo, da bodo potem najmanj 6 let podučevali, proti sistemizirani plači, ali na vinorejski šoli v Slapu, ali na gospodarski šoli v Šneperku, ali na kaki drugi deželni šoli.

Poslanec dr. Razlag nasvetuje, naj bi se v prvem delu predloga, po besedi „Dolenjskem“, dodale besede, ako mogoče blizu Novega mesta, in v drugem delu predloga, po besedah „za sinove kranjske dežele“, besede: ako teh manjka, pa za take, ki so slovenskega jezika zmožni.

Poslanci pl. Langer in Zagorec govoré za to, da bi bila šola blizu Novega mesta, potem se predlogi finančnega odseka, z od dr. Razlaga nasvetovanimi dodatki sprejmo.

Poslanec pl. Langer poroča v imenu šolskega odseka o postavi zarad ponavljavnih šol na Kranjskem. Postava se na predlog dr. Coste brez debate sprejme en bloc tudi v drugem in tretjem branji.

Poslanec Murnik nasvetuje, da se:

1. Občini Kranjski gori dovoli za občinske potrebščine v letu 1874 k direktnim davkom 80%, doklade, in deželnemu odboru se naroči, naj pridobi za ta sklep Najvišje potrjenje.

2. Občini Kranjski gori pa naj se pové, da se mora zanaprej pri izdelavanji občinskih proračunov ravnati strogo po §. 66 občinskega reda. Zbornica potrdi.

Deželni glavar potem naznanja, da bode zarad praznikov prihodnja seja 3. januarja.

Štajerski deželni zbor.

10. seja 18. decembra. Na dnevnem redu je predlog šolskega odbora o odpravi šolnine in uredjenji učiteljskih plač. Poročevalec je dr. Sernec. Zbornica je dobro obiskana, na galeriji je videti mnogo učiteljev.

Dr. Sernec utemeljuje nasvete šolskega odbora. Deželni odbor je vsled draginje izpoznal potrebo, da bi se plače ljudskih učiteljev za 100 gl. na leto povišale. Šolski odbor pa gre še dalje in priporočuje, da se 4. red učiteljskih plač opusti. Pri ustanovi 4 redov leta 1870 se nij mislilo, da je treba ozirati se na osobne različenosti učiteljev glede njihove sposobnosti, nego da mora vsak ljudski učitelj po izpitih in vajah enake predpogoje dopolniti. Različne plače so se postavile samo glede dragine življenja v raznih krajih dežele. A izkustvo uči, da te različenosti niso tako velike, da bi trebalo četvero različnih plač. Velika nepristojnost za one kraje, ki so bili v 4. red uvrsteni, pa je bila, da so učitelji vedno se spreminjali, ker so prosili na boljše plačana mesta in da so taki kraji bili pogosto dalje časa brez učiteljev. To je na kvar poduku, kajti učitelj in učenec se morata tako rekoč drug drugemu privaditi in vedno potovanje učiteljev iz kraja do kraja ne da učitelju, da bi stopil v potrebne prijateljske razmere z ljudstvom. Zato so skoraj v vseh kronovinah le trojne plače, na Kranjskem celo le dvojne.

Ako se ustanove plače po 600, 700 in 800 gld., znašajo skupni stroški za ljudske šole 769.000 gl., od katerih se mora odračunati znesek 70.000 gl. za ona učiteljska mesta, ki so brez učiteljev. Za celi znesek plačajo šolski okraji 333.000 gl. (10 kraj. na gold. šolska priklada) in dežela 344.000 gl. Šolnina je izvzemši ljutomerski okraj že povsod odpravljena.

Poročevalec dr. Sernec priporočuje, naj zbornica sprejme predlog šolskega odbora.

V generalni debati so govorili Karajan, grof Platz, kateri v imenu konservativnih poslancev izreka, da stoji njegova stranka

na stališči lanske izjave, tedaj protestuje zoper odpravo šolnine: Reuter, Walterskirchen, Lohninger in še drugi.

Walterskirchen nasvetuje, da se načrt vrne šolskemu odboru v popravo v tem smislu, da se vsi stroški za ljudske šole plačajo iz deželnega zaklada.

Po tehtnem odgovoru poročevalca dr. Sernca je bil zavržen predlog Walterskirchna z 32 proti 23 glasom. Konservativci so za Walterskirchnov predlog glasovali, Slovenci za Sernčev. Predlog šolskega odbora je bil potem za podlago špeciijelne debate sprejet.

Prihodnja seja 19. decembra. Nadaljuje se debata o šolski postavi.

Omenil sem, da je deželni odbornik dr. Schloffer v eni poslednjih sej razžalil finančni odbor, očitaje mu, da stavi lehkomi-selno in površno svoje predloge. Vsled tega je finančni odbor zahteval, da dr. Schloffer prekliče svoje besede. A dr. Schloffer tega nij hotel storiti, ampak se je, kakor poizvemo, odpovedal deželnemu odborništvu.

11. seja 19. decembra. Specijalna debata o učiteljskih plačah in odpravi šolnine.

Šolski odbor nasvetuje, da bi odslej bile samo trojne vrste plače po 800 gl., 700 gl. in 600 gl. Reuter predloži, da ostanejo štiri razredi, kakor dozda in da so plače za učitelje I. razreda 800 gl., II. 700 gl., III. 600 gl., in IV. 550 gl. Po dolgem govorjenji je sklenil deželni zbor: Od 1. maja 1874 dobivajo učitelji na ljudskih šolah I. reda 800 gld., II. reda 700 gl., III. reda 600 gld. in IV. reda 550 gl. Tukaj moram omeniti, da so šole I. in II. reda večjidel na zgornjem Štajerskem, šole IV. reda pa samo na srednjem in zlasti na spodnjem Štajerskem. Zato so slovenski poslanci glasovali, da bi bili samo trije razredi šol, tedaj tudi učitelji na slovenskem Štajerskem tako plačani, kakor na gornjem. Dokler se to ne doseže, bodo učitelji zmirom silili na mesta, kjer dobivajo boljše plače in se iz spodnjega na zgornji Štajer preseljevali. Deželni odbornik dr. Fleck je pri tej priložnosti nekako osramotil slovenske učitelje, rekoč, da pridejo iz Kranj-

skega na Štajersko, kjer so boljše plače, a da ne ostanejo na spodnjem Štajerskem, ampak zavolj par goldinarjev višje plače silijo na zgornji Štajer, kamor jih radi vzemo, na spodnjem Štajerskem pa pomanjkuje učiteljev. Upamo, da se odslej to ne zgodi, ker so plače učiteljev povišane. Naj bi ostali slovenski učitelji na slovenskih tleh.

Dalje so se prejele sledeče odločbe:

Ravnatelj ali podučitelj dobiva prilogo, ki znaša v Gradci in na šolah I. in II. reda 100 gl., na šolah III. in IV. reda pa 50 gl. Dokler začasno nastavljeni učitelji nemajo spričala, dobivajo samo 60 do 70 odstotkov od redne plače.

Stalno nastavljeni podučitelji dobivajo plačo, katera znaša 80 odstotkov učiteljske plače na isti šoli; dokler pa nemajo spričevala, pa samo 60 odstotkov.

Učiteljice dobivajo ravno tako plačo, kakor učitelji in se jim dovoljuje, da se smejo omožiti. Dozda jim je to bilo prepovedano.

Pri vsaki točki je bilo dosti govorjenja, predno je bila sprejeta.

12. seja 20. decembra. Nadaljuje se debata o učiteljskih plačah in odpravi šolnine.

Po VIII. členu postave je šolnina na vseh javnih ljudskih šolah na Štajerskem od 1. oktobra 1874 naprej odpravljena.

Glede graškega mesta nasvetuje šolski odbor, da se mestu tretjina stroškov za plače učiteljske povrne iz deželnega fonda. To bi znašalo kakih 20.000 gl. na leto. Graško mesto plača namreč samo svoje učitelje, ki veljajo nad 50.000 gl. na leto. Poleg tega mora graško mesto tudi one deželne priklade plačati, katere so za šolske namene naložene. Poslanci graškega mesta dr. Rechbauer, Schreiner in drugi so skušali dokazati, da bi krivica bila za Gradec, ko bi ničesa ne dobival iz deželnega fonda. Vendar je deželni zbor in to po pravici sklenil, da se z Gradcem ne bode delala izjema in da ne dobi posebne podpore iz deželnega fonda.

Dosti govorjenja je še bilo zarad odločbe, koliko odstotkov morajo naložiti okraji na direktni davek, da se plačajo stroški za

šole in učitelje. Dozdaj so okrajji nalagali po 10 kr. na gold. direktnega davka brez priklad; šolski odbor nasvetuje, da tudi za naprej se po 10 kr. nalaga, a na direktni davek s prikladami vred; to bi bilo skoraj za tretjino več, kakor dozda. Lohninger nasvetuje, da se naloži le 7 kraje. na direktni davek s prikladami vred in ta predlog je obveljal. Kar je potem premalo za učiteljske plače, doplača deželni fond. Že za leto 1874 se mora tako ravnati.

S tem so bile po tridnevni debati vse točke sprejete.

Učiteljske plače so uredjene tako, kakor se je dalo z ozirom na priznano potrebo povikšanja plač, a tudi na davkoplačevalce.

Dr. Sernee je kot poročevalec šolskega odbora imel teško stališče, a se skazal parlamentarično izurjenega govornika, ki ve kratko in jedrnatno odbiti protivne naskoke.

Potem pridejo na vrsto poročila finančnega odbora. Šub velja deželo 12.000 gld. na leto. Deželnemu odboru se naroča, naj prosi vlado, da dotičnim okrajnim glavarstvom ukaže, da na ogerski meji branijo ciganom prestop na Štajersko.

Za žandarmerijo, to je za stanovanja, plača deželni fond 15.000 gold., za predprego (Vorspann) 8500 gld. Posilna delavnica v Gradci kaže stroškov 12904 gold., a dohodkov le 3527 gl., tedaj doplača dežela 9377 gl. in stane vsaki v delavnici zaprti potepuh deželo 180 gl. na leto. Za požarno stražo na graškem gradu ima dežela 7650 gl. plačati; deželnemu odboru se zakaže, da vendar enkrat pogodbo z graškim mestom zarad te straže dožene.

Seja se sklene.

13. seja 20. decembra zvečer. Finančni odbor poroča. Deželni zbor dovoljuje za okrajne ceste 1. reda 80.000 gl., za popraviljanje in narejanje okrajnih cest 4. reda 40.000 gl., podpore za okrajne ceste 2. reda 15.000 gl., za prezidanje Weiz-Birkfeldiške ceste 48.500 gld., sploh za ceste 188.300 gl., ki se imajo iz deželnega fonda plačati. Za reguliranje Anize se privoli letni znesek 11.250, za izvanredne stroške 8200 gl.

Deželnemu odboru je naloženo, vlado prositi, da stori predloge zarad reguliranja Mure in Savine še v tej sesiji.

Glede železnic sklene deželni zbor: Zidanje železnic Dunaj-Novi in Knittelfeld-Zaprešič, kakor ponteske in solnograške, zadevlje v prvi vrsti interese štajerske dežele. Deželni zbor tedaj pričakuje, da bode vlada ko najhitreje storila take predloge državnemu zboru, po katerih bode moč, da se zidanje teh železnic skoraj začne.

Razne prošnje se rešijo. Vinorejna društva v Mariboru, Ljutomeru, Slovenski Bistrici in Ptuji prosijo, da se nastavi posebni potujoči učitelj za vinorejo in kletarstvo, kateri bi hodil po vinorodnih krajih in podučeval v vinstvu in kletarstvu. Prošnja se izroči deželnemu odboru, da stori v prihodnji sesiji svoje nasvete.

Omeniti moram, da je baron Washington vprašal vlado, kaj misli storiti proti živinski kugi, ki se je na spodnje Štajersko zatrosila. Namestnik Kúbek obljubi, da bode vlada vse storila, da se kuga ustavi. Dr. Schloffer se je denes deželnemu odborništvu odpovedal.

Deželni zbor je odložen do 5. januarja.

Goriški deželni zbor.

(VI. seja 10. decembra.) — Več novih peticij se izroči dotičnemu odseku. — Glavar naznani, da je baron Pretis-u podaljšal dopust za 8 dni. Polay-u se dovoli z večino glasov 14dnevni dopust. — Glavar poroča, kako je presv. cesar sprejel deputacijo, ko mu je poklonila zborovo čestitanje in kaj je odgovoril. — Dalje poroča, da je naročil gosp. ministru za notranja opravila zborovo peticijo za izbris enoletnega davka in za podpore iz državnega zaloga, da se pomaga tukajšnjim kmetovalcem in delavcem, v tistih okrajih in občinah, kjer jih je slaba letina najhuje zadela. Omenja, da je vlada uže poznala te razmere, da je celo cesar v svojem pogovoru obžaloval nezgodo, katera je zadela našo deželo, in da se je nadejati ugodne rešitve.

O prvih dveh točkah poroča poslanec Doljak v imenu finančnega odseka, po

kojega predlogih se potrdita brez ugovora proračuna za l. 1874 deželno-občinskega in gošpanskega zaloga.

Ker je deželni odbor preklical svoj predlog zastran združenja občin, odpade 3. točka dnevnega reda in jame se razpravljati četrta, to je Doljakov predlog zastran nekaterih prenardeb v deželnem redu in v odborovem organičnem redu.

Dr. Pajer opazuje, da se deželni odborniki gledé na določbo §. 34 deželnozbornskega pravilnika ne morejo udeležiti razprave tega predmeta. Po Doljakovem predlogu bi morali namreč odborniki brezplačno službovati, stvar zadeva tedaj kolikor toliko osebni interes odbornikov in zato, meni Pajer, ne morejo pri razpravi navzočni biti. Sicer, zagotavlja dalje, da bi se oni ne udeležili te razprave, tudi če bi jim ne bilo prepovedano po omenjenem §. 34, — ker je stvar za nje vendar nekako delikatna.

Na to zapustijo 4 odborniki dvorano. Doljak pa ugovarja mnenju predgovornika in predlaga, naj zbor izreče, da so deželni odborniki dolžni udeležiti se razprave tega predmeta.

Glavar opazuje, da ne more pripustiti debate in glasovanja o tem predlogu, ako se mu ne izroči v postavni obliki. Potem pa konstatuje, da nij več postavnega števila poslancev v zbornici in sklene sejo.

Domače stvari.

— (Dr. Vošnjaka) je imenovalo dunajsko slovensko društvo „Slovenija“ v shodu 24. p. m. za častnega uda.

— (O prihodnjem ljubljanskem škofu) se je vendar enkrat začelo obče govoriti in pričakovati je, da utegne kmalu imenovan biti, ker ga res tudi dosti dela čaka. Vse stanove v deželi bi zadovoljilo imenovanje našega rojaka in stolnega prošta g. dr. Pogačarja, kateremu so razmere naše škofije na tanko znane in kateri bode gotovo tudi svoje skušnje in bogate duševne darove za to porabil, da bi cerkvi na čast in domovini na srečo služilo. Novi škof bode na cerkvenem polji imel neizmerno

veliko opraviti. Za ta poklic je zgoraj imenovani gospod posebno sposoben in tudi vemo, da pred vsem ljubi delovanje na cerkvenem polji, torej smemo od njegovega imenovanja naj boljši uspeh pričakovati.

— (Na Notranjskem) bo 8. tega meseca volitev poslanca v deželni zbor. Volilcem priporočamo, naj volijo gosp. *Hrena* iz Begunj za poslanca.

— (Kozé v Ljubljani) se vedno širijo. Zdaj je polna že tudi druga bolnica za silo v Trnovem kozavih bolnikov.

— (Iz Bleda) se nam piše: 23. dec. sta peljala dva fanta preko blejskega jezera velik čoln kámenja v veliki ladije. Ko priveslata do srede jezera, pretrga se jima čoln in se v globočino utopi. Po sreči sta se fanta vsak za eno desko vlovila in nad vodo vzdržala. Klicala sta na pomaganje tako dolgo, da ju je zaslušala Jera J., ki je precej en čoln odpela in veslala do srede, da je fanta iz vode rešila. Pogreznene ladije ne bodo nikoli dobili, ker je jezero tam nad 19 sežnjev globoko.

— (Goveja kuga.) V Konjicah je dozdaj 41 goved za kugo poginilo.

— (Uboj.) V Jaršah pri Mengišu je bil zadnje dni velik pobjoj. Nekega fanta so s koli namahali, pozneje ga pa še z nožem zaklali. V njenem delu Kranjskega se ljudje ne pobijajo tako, kakor na Posavji, in človeku niti po dnevi nij varno po tamošnjih cestah hoditi.

— (Volka) je ustrelil — kakor se nam z Gorenjskega piše — lovec v Grjušah v Bohinji. Ta volk je že 4 leta kmetom škodo delal in je naredil, kakor pravijo, za 17000 gold., ker je dosti mladih žrebet, volov, ovac in kozlov raztrgal. — Govoré, da se v Bohinji še dva volka klatita.

— (Nesreča) 14. p. m. se je pri Podčetrtku kmetški fant v Sotli utopil. Pil je prej celo popoldne poleg svojih tovarišev; na večer pa domov šedši v Sotlo zašel in stoji utonil. Nekaj tednov prej pa se je na hrvaški strani Podmilonom nek kmet obesil in zraven z nožem vrat prerezal. Uzrok samomora je neznan.

Odprava šolnine.

Štajerski deželni zbor je sklenil, da se na Štajerskem v ljudskih šolah ne sme nobena šolnina pobirati od šolarjev. Ta sklep je prav pameten. Starši so zdaj prisiljeni svoje otroke v šolo pošiljati, tedaj bi krivično bilo, da bi se jim še to breme naložilo, da bi šolnino od svojih otrok plačevali. Oni imajo tako skrbeti za hrano, obleko in sploh za dobro izrejo svojih otrok, dobiček od dobre izreje pa ima vsa dežela in vsak človek, tudi neoženjeni in taki, ki nimajo otrok. Zato je pravično, da pripomagamo vsi deželani pri vzdrževanju šol in plač učiteljev, pa ne da bi samo oni starši, ki pošiljajo otroke v šole, morali po šolnini skrbeti za šole in učitelje.

Odkod tedaj dobivajo na Štajerskem učitelji svoje plače? Deželni zbor je stvar tako uravnal, da se v vsakem okraju napravi okrajna šolska kasa. V to kaso zalagajo okraji po 7 kr. od enega goldinarja svojega davka. Ti zneski pa ne zadostujejo, da bi se učitelji mogli samo iz njih plačati, zato mora povsod deželna kasa pripomagati. Ona dodaje vsakemu okraju, kolikor je premalo v okrajni šolski kasi. Vsled tega pa mora dežela višje priklade nalagati.

Nekateri mislijo, da bi najbolje bilo, ko bi dežela prevzela vse plače učiteljev. Mi temu ne moremo pritrditi. Kdor plača učitelje, ima tudi pravico jih imenovati, od enega mesta na drugega prestavljati in sploh nadzorovati. Če jih dežela plača, potem imenuje deželni šolski svet v Gradci vse učitelje za celo Štajersko. Okraji pa bi pri tem ničesa ne imeli govoriti.

Reče se, da bi potem graško mesto dosti pripomagalo, ker plača Gradec črez 5. del vseh davkov Štajerskega. Res je, da bi se tako prihranil blizu 1 odstotek deželne priklade. A kakor rečeno, bi izgubili okraji pravico učitelje imenovati, dalje pa bi tudi vlada težko pritrdila takemu sklepu deželnega zbora.

Klerikalni ali konservativni poslanci v štajerskem deželnem zboru so baje glasovali za to, da bi dežela prevzela plače učiteljev.

Zastrmeli smo, ko smo to slišali. Od njih smo pričakovali, da bodo branili samonpravo in pravico okrajev, ne pa celo šolstvo prepustili deželnemu šolskemu svetu, v katerem sedi 9 vladnih mož. Klerikalci menda niso dobro razumeli, zakaj da je šlo. Slovenski poslanci razun Hermana pa so glasovali za to, da se stroški za šole dele med okraji in deželo.

Klerikalci so tudi proti odpravi šolnine govorili; oni hote, da stariši plačajo šolnine za svoje otroke. Temu se ne čudimo; duhovniki niso oženjeni, tedaj nimajo otrok, da bi jih pošiljali v šolo. Če se šole in učitelji iz davka plačujejo, morajo ravno tako duhovniki od svojih dohodkov, gruntov itd. pripomagati, kakor vsaki drugi, kdor plača davke. To pa jim seveda nij ljubo.

Plače učiteljev na Štajerskem so uredjene po 550, 600, 700 in 800 gld. na leto. Za te povišane plače so tudi klerikalni poslanci z g. Hermanom glasovali. Lepo je, da so ti gospodje prevideli, da učitelji pri zdanji draginji s svojimi plačami niso mogli izhajati. Vendar moramo reči, da so klerikalci tudi v tem oziru nedosledno ravnali; oni bi morali po svoji izjavi glasovati za predlog deželnega odbora, kateri je hotel samo 500 gl. na leto IV. razredu privoliti.

Učitelji so zdaj tako plačani, da morejo živeti s svojo plačo; zato pa od njih pričakujemo, da z vso marljivostjo skrbijo za poduk mladeži in nam vzreajo v duhu časa in krščanstva poštene in značajne rojake.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Graška mestna občina protestuje proti temu, da je deželni zbor šolnino odpravil. Zato so poslali deputacijo na Streymayra s prošnjo, naj cesar postave ne sankcionira. To so nemški liberalci.

Ministersko posvetovanje v Pešti je veljalo postavam o ukvartiranju vojakov in vojni upravi.

Vnanje države.

Papež je 24. t. m. sprejel prisego petero novih kardinalov, katerim je potlej glavo z rudečim klobukom pokril. Kardinal Franchi je imel goreč govor, kateremu je

Pio IX. odgovoril. Milanski „Perseveranzi“ se iz Rima piše, da je bilo izvoljenje monsignora Falcinelli-ja, nuncijsa na Dunaji, zelo neprijetno, ker se ta prelat ne vede tako, kakor bi se moral, in vedno nove težave proizvaja.

Francoski škofje tekmujejo med soboj, kateri bo v kakem pastirskem listu ali sploh v kakem razglasu na liberalce bolj zabavljaj. „Moniteur“ pravi, da je vladi zaradi tega zelo žal, in pravi, da je naučni minister izdal razglas, v katerem škofom zapoveduje, naj spodobno govore. Monsignor Plantier, škof v Nimes, je v nesposobnosti še nekako najbolj odličen. V izgled naj bo sledeči pobožni vzdihljaj: Za papeža se bo v Berlinu izvolil lažnjiv duhovnik, bog ve kdo bo roparja Reinkensa za papeža „starokatoličanov“ blagoslovil! Okolo njega se bode razun nadošljivega Döllingerja, ki nij drugega, kakor živeča mrha, zbrala peščica topih duhovnikov, katerim je na čelu zapisano, da so živina. — Zadnje dni se je razglasila „žolta knjiga“. Republikanski žurnali so prav zadovoljni, da Décazes obdrži zunanje zadeve, in upati je, da bo sedanja vlada, kar se tiče zunanje politike, enako hodila s Thiersovo vlado, in to je najboljši odgovor onim vročerkvrim kričačem, ki hočejo Francosko proti Italiji v križansko vojsko poslati. Žolta knjiga ne izpregovori ni črke o tako imenovanem „rimskem vprašanju“. Italijanski minister je terjal, da se francoska ladija „Orénoque“ iz vodâ Civitâ vecchie odpelje, kar je Décazes obljubil. Ko bi se „Orénoque“ domov poklical, bil bi to ultramontancem največji dokaz, da je Mac-Mahonova vlada miroljubna. V svetem strahu tedaj vpijejo, da se na Francoskem, ki se je ravnokar sramotno odkupilo, ne sme pridigovati mir. — Klerikalci tedaj žele vedne vojske; bila bi torej mrzla kopel dobra, da se jim malo kri ohladi.

Razne stvari.

* (O preluba loterija). Uradnik neke dunajske agencije, Funk, je bil postal mahoma hud loterijski igralec. Čem bolj ga je nesreča preganjala, tem več je stavil. Včasih je po več sto goldinarjev dal na eno številko, končno celo 4.000 na eno. Denar je svojemu gospodarju iz kase jemal, in mu počasi nad 50 tisuč gold. iznosil. Tudi znane mu sleparju Orlici v Brlnu je večkrat pisal, naj mu pošlje nezmotljivih števil, pa jih nij hotel, ali pa znabiti sam nij vedel za-nje.

* (Kuhar, ne kuharica.) 11. p. m. je hotela v Pešti neka 45 let stara ženska ogoljufati kmetice, ki je jajca prodajala. Pandurji zapró kuharico, ki je uže nad 20 let v Pešti služila. Pri zdravniškem preiskavanju se je pokazalo, da je Veronika Juhas, tako se je namreč goljufiva kuharica imenovala — moškega spola. Na vprašanje, kako da nosi žensko obleko, je „kuhar“ odgovoril, da so ga od mladih nog kot žensko oblačili. Po obrazu je gladko obrbit, lasi mu visijo čez pleča. Zaprlji so ga prvo noč med vjetnice, drugo pa je moral že pri moških arestantih prenočiti.

Tržna poročila.

Iz Budapešte 27. dec. Kupcev je bilo še precej, toda pripeljalo se žita zavoljo velikih praznikov nij veliko. Posebno pšenica je bilo od začetka tedna za 10 kr. poskočila; v soboto pa je bila celo za 15 do 20 kr. dražja. Prodali so pšenice okolo 50.000 centov. Rež je imela prav slab semenj; dobra sorta je z največjim trdom ostala pri stari ceni, slaba pa je precej za 10 do 15 kr. padla in so je komaj 8000 vaganov prodali. Ječmenov trg je bil tudi zaspan, in ker se je 10—15 kr. manje ponujalo, so se prodajalci zelo držali z blagom. 15.000 vaganov so ga prodali. Koruza je svoj semenj s tem začela, da je za 5 do 10 kr. odnehala. Prodali so je okoli 20.000 centov. Oves je bil od konca po ceni preteklega tedna; pozneje pa je zaradi slabega pripeljavanja za 2—4 kr. poskočil.

Tržne cene.

V Ljubljani 31. decembra 1873.

Pšenica 7 gl. 20 kr.; — rež 4 gl. 80 kr.; — ječmen 4 gld. — kr.; — oves 2 gl. 10 kr.; — ajda 4 gl. 10 kr.; — prosó 4 gl. 50 kr.; — koruza 4 gl. 80 kr.; — krompir 2 gl. 50 kr.; — fižol 6 gl. 80 kr.; — masla funt — gl. 54 kr.; — mast — gl. 42 kr.; — špeh frišen — gl. 30 kr.; — špeh povojen — gl. 42 kr.; — jajce po 2¹/₂ kr.; — mleka bokal 10 kr.; govedine funt 26 kr.; — teletine funt 30 kr.; — svinjsko meso, funt 25 kr.; — sena cent 1 gld. — kr.; — slame cent — gl. 75 kr.; — drva trda 8 gld. — kr.; — mehka 5 gl. 50 kr.

Loterijske srečke:

Na Dunaji 28. dec. 34. 66. 75. 20. 72.

V Gradci 28. dec. 51. 39. 45. 5. 7.

En sreberni goldinar velja 1 gold. 6 kr. v bankovcih.